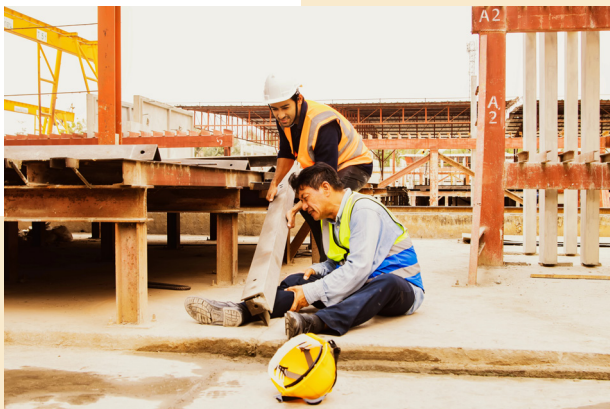

KULTURA BEZPEČNOSTI A JEJÍ VLIV NA KVALITU PRACOVNÍHO ŽIVOTA

Společně za duševní zdraví na pracovišti

Fakta k zapamatování

- V roce 2024 bylo zaznamenáno 70 smrtelných prac. úrazů, nejméně za posledních 20 let (meziroční pokles o 10 %).¹
- Snižuje se také počet pracovních úrazů s pracovní neschopností. V roce 2024 jich bylo 43 815, o 300 méně než v roce 2023.²
- Mezinárodní organizace práce (ILO) v roce 2022 stanovila, že bezpečné a zdravé pracovní prostředí je základním principem a právem při práci.³
- Investice do bezpečnosti se firmám vyplácí – studie ukazují, že prevence úrazů může mít několikanásobnou návratnost díky snížení nákladů.⁴

Co je kultura bezpečnosti?

Kultura bezpečnosti označuje sdílené hodnoty, postoje, vnímání a vzorce chování v organizaci, které určují přístup k bezpečnosti a ochraně zdraví při práci.⁵ Jde o součást celkové firemní kultury a odráží, nakolik je bezpečnost skutečnou prioritou vedení i zaměstnanců a jak efektivně funguje systém řízení bezpečnosti.

Kultura bezpečnosti zahrnuje **organizační prvky** (zásady, postupy a systémy pro BOZP), **psychologické prvky** (individuální vnímání a postoje lidí) i **prvky chování** (to, co lidé skutečně dělají v praxi). Často se říká, že skutečná kultura bezpečnosti se pozná podle toho, co zaměstnanci dělají, když si myslí, že se nikdo nedívá – tedy, zda dodržují bezpečné postupy i bez dozoru.

Proč je kultura bezpečnosti důležitá

Moderní pracoviště mohou být plná rizik, od úrazů na strojích přes ergonomické problémy až po psychický stres. Kultura bezpečnosti vytváří rámec, jak se těmto

rizikům předchází a jak se k nim přistupuje. Silná kultura bezpečnosti má zásadní dopady jak pro organizace, tak pro jednotlivé zaměstnance.

Dopady pro organizace

Silná kultura bezpečnosti není jen morální povinnost, ale i jasný ekonomický a strategický přínos.

Oblast a přínos pro organizaci

Bezpečnostní výsledky

Výrazný pokles pracovních úrazů a nehod díky zakořeněné kultuře bezpečnosti. Vyšší angažovanost zaměstnanců může vést až k 64% snížení počtu bezpečnostních incidentů.⁶ S nižší úrazovostí se pojí i nižší pojistné a pokuty

Produktivita a kvalita

Bezpečné prostředí podporuje soustředění a efektivitu. Zaměstnanci dělají méně chyb, jsou výkonnější a otevřeněji navrhuji zlepšení procesů

Absence a fluktuace

Méně nemocí a úrazů vede ke snížení absencí. Vyšší loajalita zaměstnanců snižuje fluktuaci a náklady na nábor a zaškolování

Bezpečnostní výsledky

Firma s bezpečnou kulturou je atraktivnější pro nové i stávající zaměstnance. Posiluje důvěru veřejnosti a partnerů, přispívá ke konkurenční výhodě

¹ https://www.suip.cz/novinky/-/asset_publisher/Z8ivneU2D1Hv/content/v-lonskem-roce-vyrazne-poklesl-pocet-smrteľnych-pracovnich-urazu

² <https://csu.gov.cz/produkty/pracovni-neschopnost-pro-nemoc-a-uraz-v-ceske-republice-2024>

³ <https://www.ilo.org/topics-and-sectors/safety-and-health-work>

⁴ <https://www.energy.gov/ehss/investment-safety-positive-bottom-line-results>

⁵ <https://www.bozp.cz/aktuality/kultura-bezpecnosti>

⁶ <https://www.gallup.com/workplace/236297/strengths-based-employee-development-business-results.aspx>

Dopady pro jednotlivce

Bezpečné pracovní prostředí se přímo promítá do zdraví, spokojenosti a osobního rozvoje každého zaměstnance.

Oblast a přínos pro organizaci

Ochrana života a zdraví

Nižší riziko úrazu či nemoci z povolání, možnost vrátet se domů zdravý

Psychická pohoda a spokojenost

Nižší stres a vyhoření, vyšší motivace a celková životní spokojenost

Zapojení a rozvoj

Větší ochota přicházet s nápady a upozorňovat na nedostatky, lepší kariérní vyhlídky a učení se novým dovednostem

Hlavní rizika spojená s nízkou kulturou bezpečnosti

Organizace, které bezpečnost zanedbávají nebo k ní přistupují pouze formálně, se vystavují řadě negativních následků. Mezi nejvýznamnější rizika patří:

Časté a vážné úrazy

V prostředí s lhostejným přístupem k BOZP dochází mnohem častěji k nehodám, od drobných zranění až po smrtelné úrazy. Mnoha incidentům by přitom šlo zabránit, pokud by byla rizika včas rozpoznána a byla přijata adekvátní preventivní opatření. Nízká kultura bezpečnosti často znamená, že se podceňuje školení, nepoužívají se ochranné pomůcky nebo se obcházejí postupy – tím riziko úrazu dramaticky roste.

Skryté náklady a ztráty

Pracovní úraz nezasáhne jen postiženého zaměstnance, ale přináší i vysoké náklady firmě. Kromě přímých výdajů (léčba, odškodnění, pokuty) jsou tu nepřímé dopady: zastavení výroby, nutnost zaškolení náhradu, vyšetřování příčiny, zdržení zakázek, poškození morálky týmu apod. Tyto skryté náklady mohou až několikanásobně převýšit přímé finanční škody. Jedna vážná nehoda tak může firmu zasáhnout ekonomicky mnohem více, než kolik by stála prevence.

Nízká morálka a odliv talentů

Pokud zaměstnanci vidí, že vedení bezpečnost ignoruje nebo zanedbává, klesá jejich důvěra a motivace. V atmosféře strachu či lhostejnosti se lidé bojí ozvat a postupně rezignují na zlepšování podmínek. To může vést k tiché frustraci, poklesu výkonu a vyšší fluktuaci: schopní pracovníci odcházejí tam, kde se budou cítit bezpečněji. Firmy s nedostatečnou bezpečnostní kulturou tak riskují, že přijdou o své nejlepší lidi.

Zatajování problémů a větší havárie

V organizacích, kde se chyby a nehody místo analyzování trestají, mají zaměstnanci tendenci problémy nehlásit. Pokud vládne kultura obviňování, lidé raději drobný incident či selhání zamlčí, aby nebyli potrestaní.⁷ Tím se ale neodstraní příčina – riziko zůstává a může časem vyústit v mnohem vážnější nehodu. Nízká kultura bezpečnosti tak vytváří začarovaný kruh.

Jak kulturu bezpečnosti společně budovat?

- Všímejte si kolegů a jednejte, když něco není v pořádku
- Podporujte otevřenou zpětnou vazbu
- Oceňujte sdílení nápadů i pochybností
- Mluvte o bezpečnosti. Nejen když se něco stane
- Přiznejte případnou chybu. Je to známka odvahy, ne slabosti

⁷ Murray, J. et al. (2024). Ensuring Patient and Workforce Safety Culture in Healthcare Ensuring Patient and Workforce Safety Culture in Healthcare. Agency for Healthcare Research And Quality. Dostupné z <https://psnet.ahrq.gov/perspective/ensuring-patient-and-workforce-safety-culture-healthcare>

Doporučení pro zaměstnavatele

Zlepšit kulturu bezpečnosti nelze ze dne na den – vyžaduje to trvalé úsilí vedení i zapojení zaměstnanců.

Jděte příkladem

Kultura začíná shora. Nejvyšší vedení by mělo důsledně dodržovat všechna bezpečnostní pravidla a otevřeně podporovat iniciativy v oblasti BOZP. Když zaměstnanci vidí, že vedení bere bezpečnost vážně, budou ji brát vážně i oni. Osobní příklad vytváří atmosféru, v níž je bezpečné chování normou.

Zapojte zaměstnance do řešení rizik

Dejte lidem možnost otevřeně hlásit nebezpečné situace a naslouchejte jejich podnětům. Pokud mají obavy z následků, zaveďte pro ohlašování rizik či skoronehod anonymní systém. Reagujte na podněty rychle a věcně.

Pravidelně školte a trénujte

Zajistěte, aby všichni zaměstnanci byli řádně poučeni o rizicích své práce a znali správné pracovní postupy. Školení neopomíjejte u nováčků ani u stávajících pracovníků při zavádění nových technologií. Školení pravidelně opakujte.

Hodnoťte rizika a prevenci

Opakujte pravidelně audity pracoviště a hodnocení rizik. Identifikujte slabá místa dříve, než způsobí nehodu, a průběžně zavádějte preventivní opatření. Sledujte také ukazatele BOZP (počty úrazů, incidentů, výsledky kontrol) a vyhodnocujte je.

Pečujte o pracovní podmínky a pohodu

Kultura bezpečnosti zahrnuje i ergonomii a zdravou organizaci práce. Dbejte na rozumnou pracovní zátěž a vyvarujte se dlouhodobého přetěžování lidí:

- Umožněte zaměstnancům dostatečné přestávky na oddech a regeneraci během směn
- Poskytujte kvalitní osobní ochranné prostředky a dbejte na ergonomické vybavení pracovišť (nastavitelné židle, pomůcky pro manipulaci s břemeny apod.)
- Zajímejte se také o psychosociální aspekty: podporujte týmovou spolupráci, oceňujte snahu o bezpečnou práci, zabývejte se stížnostmi na stres či obtěžování

Doporučení pro zaměstnance

Co udělat	Jak na to?
Dodržujte bezpečnostní postupy a používejte OOPP	Seznamte se s postupy v provozních manuálech a revizních knihách a noste OOPP i při krátkých úkolech
Plánujte přestávky a řešte únavu	Nastavte si každých 90 minut připomínku na krátkou pauzu a po 30 minutách sezení se protáhněte
Udržujte pořádek na pracovišti	Uklízejte nářadí a materiál ihned po použití, udržujte celkově čisté pracoviště, a snižte tak možnost vzniku nehody
Okamžitě oznamujte nebezpečné situace	Použijte prostředky k tomu určené pro nahlášení nebezpečné situace. Při vážném a bezprostředním ohrožení zastavte práci a okamžitě informujte nadřízeného
Odmítněte práci, která je zjevně nebezpečná	Máte zákonné právo práci odmítnout práci, která není bezpečná (např. chybí zábradlí či ochranné kryty nebo se nekonalo zaškolení). Vždy zdokumentujte důvod a navrhnete možné bezpečné řešení. Případně se obraťte na zástupce odborů či inspekci práce (Státní úřad inspekce práce)

Praktické zdroje pomoci

BOZPinfo.cz – informační portál Výzkumného institutu práce a sociálních věcí, v. v. i. (RILSA), s články, poradnou a aktualitami ze světa bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Na stránce lze najít i edukativní materiály na dané téma (např. metodickou příručku [Kultura bezpečnosti](#)).

Pracovnipohoda.cz – portál RILSA, se věnuje měření a zlepšení kvality pracovního života v ČR. Nabízí aktuální informace o kvalitě pracovního života, odkazy na články, doporučení a další užitečné informace pro pracující i zaměstnavatele.

Ministerstvo práce a sociálních věcí – na webu MPSV a podřízených organizací lze najít příručky, výzkumné zprávy i doporučení k řízení psychosociálních rizik (např. výsledky projektů ve spolupráci s EU-OSHA či metodiky pro zaměstnavatele).

Evropská agentura pro BOZP – nabízí v češtině množství studií, statistik a praktických nástrojů pro zlepšení bezpečnosti a zdraví při práci. K dispozici jsou například příručky k prevenci stresu, případové studie z různých odvětví nebo interaktivní nástroje pro hodnocení rizik krok za krokem.

rilsa

Kampaně Zdravé pracoviště
Portál kvality pracovního života
Oborový portál BOZP